

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

деяких патологічних процесів. Для максимального використання можливостей ДНК-аналізу у разі виникнення необхідності призначення такої експертизи під час розслідування завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності доцільно попередньо проконсультуватись з експертами, які будуть проводити дану експертизу, про те, які саме об'єкти слід направляти на дослідження, про порядок експертного дослідження, які зразки і якого саме біологічного матеріалу можна використовувати для порівняння.

Однак, як показує експертна практика, призначення молекулярно-генетичної експертизи щодо досліджень контактних слідів на телефонних апаратах або їх частинах для встановлення особи, що передала неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності з телефонного апарату, з метою подальшої ідентифікації не завжди доцільно, оскільки: по-перше, на телефоні, який знаходиться в загальному користуванні (телефонні автомати, службові телефони тощо), контактні сліди є змішаними і походять за рахунок більше, ніж трьох осіб, що унеможлиблює ідентифікацію; на стаціонарних телефонних апаратах, як робочого, так і домашнього використання, або особистому телефоні, вилученому у власника, наявні контактні сліди при належному оформленні вилучення не несуть доказової інформації.

Індивідуальність і стійкість генетичних характеристик кожної особи сприяють не лише подальшому розвитку методик ідентифікаційних досліджень, але і вирішенню інших завдань криміналістики. Результати ДНК-типування слідів заносяться до банку даних в ДНДЕКЦ МВС України за відсутності на момент проведення дослідження підозрюваних осіб, а також у випадку, коли первинним дослідженням ДНК-аналізу виключаються всі підозрювані у кримінальному провадженні.

Коваленко Ілля Олександрович,
викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, адвокат

ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ШАХРАЙСТВА В СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ

Сучасні технології XXI століття пронизують практично всі сфери нашого життя. Тотальна діджиталізація суспільства сприяє активному

розвитку сучасних видів шахрайства, таких як шахрайство в сфері банківських електронних платежів, як в Україні, так і в усьому світі.

Згідно даним департаменту кіберполіції Національної поліції України спостерігається зростання даного виду шахрайства. Якщо в 2018 р. в Україні було зафіксовано близько 3 тисяч кримінальних проваджень, то вже в 2019 р. ця кількість збільшилась вдвічі [1]. Такий вид шахрайства стає дуже розповсюдженим і несе за собою величезні збитки як для громадян, так і для держави в цілому.

Під час розслідування та розкриття шахрайства в сфері банківських електронних платежів, так само як і при протидії їм, виникають труднощі, викликані специфікою злочинності в області високих технологій, так як вчиняються вони за допомогою електронно-обчислювальної техніки.

Аналіз кіберзлочинів дозволяє визначити проблемні моменти, що вимагають вирішення. Серед них можна назвати такі, як: високий рівень латентності, застосування віртуальних слідів в доказовій базі, відсутність єдиної системи по протидії злочинів, які вчиняються з використанням електронно-обчислювальної техніки, відсутність достатньої слідчо-розшукової та судової практики.

Для подолання виділених проблем потрібно звернути увагу на елементи криміналістичної характеристики шахрайства в сфері банківських електронних платежів, такі, як спосіб вчинення злочину, особливості слідів злочину, характеристика особистості злочинця та специфіка безпосереднього предмета злочинного посягання.

Способом скоєння злочину в криміналістиці прийнято вважати систему обумовлених загальним задумом дій злочинця з підготовки, вчинення та приховування злочинного діяння, визначених об'єктивними та суб'єктивними факторами з застосуванням спеціальних засобів (анонімайзерів, таких як VPN, проксі, та . ін.).

Єдиної думки відносно класифікації способів вчинення шахрайства в сфері банківських електронних платежів в криміналістичній літературі немає.

На думку Шурухнова М.Г виділяється три способи до комп'ютерної інформації : способи безпосереднього доступу, способи віддаленого доступу, комплексні способи. [2, С.320-325].

Іншу думку мають В.Б. Вехов та Ю.М. Батурін. Вони пропонують іншу класифікацію: вилучення комп'ютерної техніки, перехват інформації, несанкціонований доступ до комп'ютерної техніки, маніпуляція даними [3, С.245-246].

Ще одним специфічним елементом криміналістичної характеристики шахрайства в сфері банківських електронних платежів злочинів є слідова картина.

Її особливість полягає в тому, що на місці події можна виявити сліди вчинення злочину, які знаходяться в пам'яті електронно-обчислюваної техніки, так звані «віртуальні сліди».

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Під віртуальними слідами розуміють сліди здійснення будь-яких дій (включення, створення, відкриття, активація, видалення, підміна та. ін) в інформаційному просторі електронно-обчислюваної техніки, їх систем та мережі.

А. Волеводз запропонував класифікацію віртуальних слідів на безпосередньо фізичних носіях, а саме на жорстких дисках, оптичних дисках, принтерах та ін. [4, 4–12.].

Розпізнавання місця скоєння шахрайства в сфері банківських електронних платежів неможливе без встановлення обстановки скоєння злочину, яка визначається системою кіберпростору. Для розслідування злочинів, скоєних за допомогою електронно-обчислюваної техніки, потрібні як технічні, так і теоретичні знання. Тому виникає необхідність вироблення єдиного поняття кіберпростору з точки зору криміналістики.

Таким чином, якість та результативність розкриття злочинів в сфері банківських електронних платежів прямо пропорційно залежить від професійного рівня ІТ-фахівця, наявності передових технологій у правоохоронних органах та швидкості реагування на дії кіберзлочинців.

Список використаних джерел:

1. Департамент кіберполіції Національної поліції України офіційний сайт : <https://cyberpolice.gov.ua/results/2018/>
2. Сборник Международных научно-практических конференций 2018 г. г. Москва, Шурухнов Н.Г. Общие и частные векторы совершенствования криминалистических методик расследования на основе внедрения современных цифровых технологий и технических средств С.320-325.
3. Батулин Ю.М. Проблемы компьютерного права . М. Юрид. Лит. 1991. 272 С.
4. Волеводз А.Г. Следы преступлений, совершенных в компьютерных сетях // Российский следователь. 2002. № 1. С. 4–12.

Коваленко Володимир Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-
правових дисциплін Луганського
державного університету внутрішніх
справ імені Е.О. Дідоренка

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Під час досудового розслідування торгівлі людьми допиту підлягають потерпілий від злочину, свідки та підозрюваний.